

Sexhandel men barn sker även i Sverige

Sedan lagen om människohandel för sexuella ändamål infördes 2002 har inte en enda person fällts. Inte för att brottet inte begås. Utan för att vi inte ser.

Text: Caroline Engvall | Bild: Amir Darafsheh, Glenda Otero | [Prenumerera](#) | Artikel i SocialPolitik nr 3 2013

Vi minns filmen *Lilja 4-ever* av Lucas Modysson – om en ung, fattig flicka som tvingades till Sverige av skrupellösa gärningsmän för att sälja sex. Den blev en ögonöppnare vad gäller den internationella människohandeln.

Men sexhandel sker även inom landet. Sedan lagen om människohandel för sexuella ändamål infördes 2002 har dock inte en enda person fällts för inhemsk människohandel. Polis och domstolar har helt enkelt inte hängt med. Handeln med barn som säljs för sex ser inte alltid ut som vi tror.

Linda blev som 11-åring förälskad i den drygt 20 år äldre Jesper. I nya boken *Skuggbarn – den okända sexhandeln med barn i Sverige* berättar hon om hur han lovade att de skulle gifta sig "bara hon träffade några kompisar till honom först".

Jesper i sin tur anlidade Magnus att skjutsa Linda till våldsamma sexköpare i en mellanstor svensk stad och tog själv pengarna för allt Linda utsattes för:

"Han öppnade dörren och ledde mig genom huset mot sovrummet. På vägen dit passerade vi foton på väggarna, foton på honom och en kvinna. Jag antog att det var hans fru. Det fanns även bilder på honom och hans barn.

Vi kom fram till sovrummet och han bad mig klä av mig. Det var närmare tio minusgrader ute och huset var inte uppvärmt. Jag klädde av mig och han sa till mig att ställa mig på knä. Sedan

gick han runt och satte ihop mina händer med ett handfängsel. Han tog av sig byxorna och tvingade in sin penis i min mun. Det smakade salt och luktade gammalt urin om honom. Jag fick kväljningar och kräktes på golvet, men han slutade inte för det. Jag kunde inte andas och försökte ta mig loss ur hans grepp men det gick inte.

Plötsligt blev allting svart och jag vaknade liggande på golvet. Han höll på att klä på sig igen, handfängslet var borta och jag drog handen över ansiktet. Det var kladdigt av hans sperma och mina spyor. Jag reste mig sakta upp och det kändes som om varenda cell i kroppen kämpade emot.

Jag klädde på mig och stapplade ut till bilen där Magnus satt och väntade. Mannen som förgrep sig på mig hade redan tagit sin BMW och åkt därifrån. Magnus tog upp en Coca Cola till mig. Han tittade på mig och letade fram en gammal flaska med lite Loka i och två servetter. Han gav dem till mig så att jag kunde tvätta av mig och körde sedan hem mig. Det kändes som att han faktiskt brydde sig om mig – men han ifrågasatte aldrig vad som hade hänt.”

Linda berättade inget för någon. Hon ville skydda Jesper – samtidigt som hon tyckte att hon fick skylla sig själv. Hon tänkte aldrig tanken att hon varit utsatt för människohandel. Hon hade ju handlat ”frivilligt”. Att inte berätta och samtidigt skylla på sig själv efter att ha varit utsatt för övergrepp är vanligt.

– Skam och skuldkänslor tar överhanden, liksom rädslan att inte bli trodd eller för konsekvenserna för barnet själv eller förövaren. Att sälja sex för spänningen, nyfikenheten eller behovet av pengar är heller inget som någon ung människa är stolt över eller vill prata om. Man håller tyst och lägger locket på, säger professor Carl Göran Svedin vid Linköpings universitet.

Linda säger dock att det hade funnits flera tillfällen för omvärlden att reagera, speciellt en kurator som Linda tog mod till sig att söka upp.

"Jag berättade allt om Jesper, om hur han hade vilselett mig och tvingat mig att träffa män under fyra år. När jag väl började prata grät jag konstant, då kom allt upp inombords. Jag pratade i nästan en timme, det var första gången jag berättade om allt för någon. Efteråt satt hon tyst och bara tittade på mig. Jag fick panik. Här hade jag gett henne hela min livshistoria och där satt hon helt tyst."

Efteråt släppte inte kuratorn Linda med blicken.

– Tvingade han dig alltså att träffa män? Hur kunde du låta dig själv bli tvingad till det?

Nätet är en mötesplats för förövare att fånga upp extra utsatta barn. Där sker brotten i det fördolda, eftersom vuxen- världen ofta har väldigt lite insyn i barnens nätvardag. Barnens hemligheter i kombination med att sexualbrott mot barn är ett så kallat spaningsbrott, som gör att antalet avslöjade brott beror på hur stora resurser som avsätts. I Stockholm finns idag två poliser som arbetar uppsökande på nätet inom Citypolisens prostitutionsgrupp.

Simon Häggström är en av dem. Han har under sina sex år i tjänsten mött över hundra barn eller unga vuxna som har sålt sex – och det bara i huvudstaden. Han berättar om möten med såväl blyga som utåtriktade, alldagliga som extrema, tjejer och killar.

– Innan jag började jobba med utsatta barn inom prostitution hade jag bilden klar för mig: en typ 15-årig flicka som hade rymt från något ungdomshem där hon hade blivit placerad mot sin vilja, kanske med en historik av missbruk och en uppväxt präglad av total misär. Det blev ett enkelt och bra sätt att förklara hela problematiken.

Idag vet Simon Häggström att den kategorin barn också finns, men att flera av de barn han har träffat kommer från – på ytan – relativt ordnade familjeförhållanden. Många gånger har de stressade föräldrar som förvisso älskar sin familj men som lägger energin på annat än sina barn.

En flicka som hade sålt sex berättade för honom, att "när man

inte får någon bekräftelse från vuxna, då söker man bekräftelse på annat håll. För mig blev det internet, och även om jag visste att de där männen på nätet bara ville åt min kropp, var det ändå någon form av bekräftelse. De sa ju trots allt väldigt snälla saker, om hur fin jag var. Och hellre dålig bekräftelse än ingen bekräftelse alls”.

I januari 2012 riktade FN:s barnrättskommitté kritik mot Sverige bland annat för att det saknas nationell statistik över barnprostitution och barn som har blivit offer för människohandel. Kommittén kritiserar också det låga antalet åtal för brott gällande sexuell exploatering av barn och uppmanar Sverige att se över lagstiftningen i syfte att ge dessa barn ett starkare skydd.

Poliser upplever ofta att domstolarna har svårt att se tvånget när det gäller ett sålt barn som bor i Sverige. Barnet kan språket och uppfattas inte som lika utlämnad till någon som om barnet kommit hit från något annat land.

– Ändå kan det givetvis vara lika illa att vara ett utsatt barn från trygga Sverige som att vara utsatt och komma från ett annat land. Hallickarna bygger upp ett förtroende och är skickliga på att dupera sina offer. Är man svensk är man kanske inte riktigt lika utlämnad, men man kan vara lika människohandlad ändå, säger Mats Paulsson, chef för polisens traffickinggrupp i Västra Götaland.

På grund av bestämmelsens svårigheter och ibland felaktiga föreställningar väljer åklagare ofta redan på förhand att åtala för koppleri i stället för människohandel. Men det innebär att offret inte får samma rättigheter i processen som om det skulle ha varit i ett människohandelsmål. Offret hanteras som vittne i stället för målsägande och förlorar både rätten till målsägandebiträde och sin rätt till skadestånd. Det leder till att de sålda barnen varken får den upprättelse som de förtjänar eller det skydd och den kompensation som de har rätt till enligt lagen.

Jurister är dock eniga om att Lindas fall skulle kunnat räknas

som sexuell människohandel med barn och gett långa straff, om hon bara hade vågat anmäla.

– I och med våra felaktiga föreställningar riskerar vi att missa många barn, som till exempel Linda. Vi måste frigöra oss från fördomarna att människohandel enbart rör barn som transporteras in i landet och i stället bedöma alla barn lika – oavsett vem det är, säger Monica Nebelius, chefsjurist vid Polisen i Skåne, tidigare rådman vid Lunds tingsrätt.

– Det krävs också att domstolarna lär sig att förstå de komplicerade mekanismerna bakom människohandelsoffers beteende, tillägger hon. Att domstolarna kan se bakom föreställningarna om hur ett människohandelsoffer "ska" se ut och bete sig.

Lagen om människohandel av barn för sexuella ändamål även inom Sverige skärptes 2004. Det är ett brott med ett fängelsestraff på mellan två och tio år. Gärningsmannen kan dömas utan att våld, hot eller tvång ingår om barnet är under 18. Den maktställning en vuxen kan anses ha gentemot ett barn räcker. Men ännu har ingen förövare lagförts, än mindre dömts. Här ligger Sverige efter andra länder. Brottet är välkänt inom FN och Europol och såväl länder inom EU som USA spanar, lagför och dömer förövare. I USA finns också speciella mentorsprogram för minderåriga som har varit utsatta för inhemsk människohandel ("domestic trafficking").

Men det betyder givetvis inte att det inte finns barn i Sverige som har utsatts för människohandel för sexuella ändamål inom landets gränser. Det uppger alla de yrkesverksamma som jobbar med utsatta barn och unga, som jag talat med inför boken Skuggbarn.

2010 hade Malmö tingsrätt ett uppmärksammat mål om inhemsk människohandel med ett barn. Det gällde en 14-årig flicka med utvecklingsstörning som blev såld till ett stort antal män i stadsdelen Rosengård i Malmö. Kammaråklagare Ulrika Rogland åtalade huvudmännen för människohandel.

Men tingsrätten dömde den 18-årige huvudmannen för grovt

koppleri. Hovrätten sänkte sedan hans straff från ett år till tre månaders fängelse. Den 14-åriga flickan gick därigenom miste om sitt skadestånd på drygt 200 000 kronor, eftersom koppleri anses vara ett brott mot staten och inte mot enskild person.

Efter domen i Hovrätten över Skåne och Blekinge var åklagaren Ulrika Rogland besviken.

– Jag kunde inte få rätten att förstå flickans låga utvecklingsnivå, vilket gjorde att man inte trodde henne. Rätten ansåg att hon följde med frivilligt, säger Ulrika Rogland.

– Men de som utnyttjade henne valde ju henne just därför. De visste att de kunde använda henne lätt.

Ulrika Rogland anser att fällande människohandelsdomar för gärningsmännen skulle ha gjort det mer tydligt att samhället inte accepterar att någon använder barn som handelsvara.

– Jag tror fortfarande att det är lättare att se människohandel när det gäller barn som kommer från andra länder, men förhoppningsvis innebar det här åtalet att domstolarna började fundera lite, tillägger Ulrika Rogland.

caroline@mixmedia.se

Brottsbalken

4 kap. Om brott mot frihet och frid

1 a § Den som (...) genom olaga tvång, vilseledande, utnyttjande av någons utsatta belägenhet eller med annat sådant otillbörligt medel rekryterar, transporterar, överför, inhyser eller tar emot en person i syfte att han eller hon ska exploateras för sexuella ändamål, avlägsnande av organ, krigstjänst, tvångsarbete eller annan verksamhet i en situation som innebär nödläge för den utsatte, döms för människohandel till fängelse i lägst två och högst tio år.

Den som begår en gärning som avses i första stycket mot en person som inte har fyllt arton år döms för människohandel även om inte något sådant otillbörligt medel som anges där har använts.

Läs vidare

Skuggbarn – den okända sexhandeln med barn i Sverige, Caroline Engvall, Kalla kulor förlag 2013

<http://www.polisen.se/Lagar-och-regler/0m-olika-brott/Fakta-om-manniskohandel/>

[SocialPolitik nr 1/2013 Hästar ger hopp.](#) Sexuellt utnyttjade flickor övar gränser och tillit på Ersta flickhem.